

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

V. Quomodo tres animæ inter se ordinentur, vel separabiles inter se sint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

posiunt circa se operari propriè, & per se in vltimo actu se constituturè. Ergo hic conceptus communis vegetabilibus, & cognoscentibus, sicut est vnus, ita & potuit vna voce significari, significatus est autem nomine viuientis, vt constat ex dictis, & ex vsu, iuxta quem ait Aug. l. ii. de Ciuit. ca. 16. *In his, que quoquo modo sunt, & non sunt, quod Deus est, proponuntur viuientia non viuientibus, & in his, que viuunt, præponuntur sentientia non sentientibus, & arboribus animalia.* Sicut ergo nomine viuientis aliquis gradus communis plantis, & animalibus significatur: ita forma constituens viuens in sua communitate sumptum, nomine animæ appellata est: & ita cõmune, eius ratio in tribus animabus inuenitur. Quapropter cum Augustinus lib. 7. Genes. ad liter. cap. 16. ait *¶ In Scriptura per animam viuam significatur illam, que præter nutritionem habet spontaneum motum, per antonomasiam intelligendum est: nam ibi nihilominus optime explicat, quo modo in plantis fit motus ab intrinseco, & vita.* Et est etiam exponendus author libri de Spiritu & Anima cap. 14. & 15.

CAPVT V.

*Quomodo tres animæ inter se ordinentur, vel
separabiles inter se sint.*

1
i. Regula.
G. a. d. u. v. i. r.
i. m. p. e. r. f. e. c. t. i. o.
d. a. r. i. p. o. s. s. e.
s. i. n. e. p. e. r. f. e. c. t. i. o.
i. d. o. s. t. e. n. d. i. t. u. r.
d. e. v. e. g. e. t. a. t. e.
v. e. s. t. i. t. u. s.
s. e. n. t. i. e. n. t. i. a. m.
A. u. g. &
A. r. i. s. t.

Hoc punctum secundo loco tractandum supra
proposuimus. In quo dua regulæ statuuntur.
Prima est, gradus animæ minus perfectus à magis
perfecto separabilis est ita docet Arist. d. libr. 2. de
Anim. cap. 1. & sequentibus. & alibi sæpe, & iam est
vis controuersia receptum. Nam primo, quod si
anima vegetatiua separaretur à sensitua, & à fortiori
à rationali, in plantis notum est: vt docet Arist. d.
lib. 1. de Plantis, & alijs locis citatis & lib. 5. de Ge-
nerat. animal. cap. 1. vbi ait, animalia cum dormi-
unt, vti planta viuere: at & conuerso plantas non
esse homines capaces, quia expensæ non possunt,
nec sentire. Vnde August. Serm. 27. de Verb. Apost.
Nobis, ait, viuere cum arboribus, & fructibus commune est.
Nam vis viuus cum virescit, a se ipsis cum moritur, sed vti vi-
ta non habet sensum. Et lib. 2. de Mor. Manich. ca. 17.
irridet Manichæos, qui sensum, & rationem arbo-
ribus tribuebant. Idem lib. de Hæresi ca. 46. & lib.
de vera relig. cap. 55. Non sit, inquit, nobis cultus illius
vine, qui dicuntur arbores viuere, quoniam nullus sensus in
illæ est. Et libro de Quantitate animæ cap. 33. con-
trariam sententiam vocat, Impietatem rusticam, &
etorem sacrilegum, magis ligneam opinionem, quam sine
ipsa arbores, quibus patrocinium præbet. Et quidem me-
rito, quia, vt docet sufficienter experientia, nulli
figum sensus, aut cognitiō in arboribus, vel
plantis reperitur. Nec enim organa sensum habent,
nec si pungantur, signum doloris exhibent: sicut
animalia etiam imperfectissima offendere solent.
Ratio vero est, quia plantarum corpora nimis
terrestria & densa, ac proinde ad sentiendum ine-
pta. Nam omnia organa sensum, etiam tactus,
subtilius corpus, magisque attemperatum requi-
runt, quia etiam sensitua cognitio cum abstra-
ctione aliqua, & perfectiori modo quam per altera-
tionem mere materiale fit.

2

2. *Deinde ostenditur non minus certum est animam sensiti-*
uum a rationali separari, quod non negant, nisi
qui vel censent omnia bruta habere rationalem
animam, vel qui (in aliud extremum declinantes)
negant bruta sentire. Primus fuit error Pytha-
goræ; & aliorum, qui putarunt animas omnium
animalium ante corpora extitisse, ac subinde esse
rationis capaces, & postea vñiri corporibus tam
brutioribus, quam hominibus, quando generantur,
vel profecti fors fert, vel ex aliqua providentia au-
thoris nature. In quem errorem Origenes, &

aliqui hæretici induci sunt, contra quos infratractando de creatione Animæ rationalis disputabimus. Omisso tamen hoc puncto de existentia humanarum animarum ante corpora, quod ad præsens spectat, vanum plane, & ab omni ratione alienum est, fingere in brutis rationis vsum, aliqui non specie: sed tantum accidentaliter differentia, seu tanquam magis, vel minus perfectum in eadem specie ab homine distinguendum: quod nemo dicere potest, nisi qui inueniuntur *insipientibus factu sit similis, vel sicuræquus, & mulus, in quibus non est intellectus*, vt Scriptura pronuntiat. Sed & Aristoteles septimo Politicorum, capite decimo tertio, in fine, solum hominem rationem habere diſerte ſcribit. Item in brutis non sunt ligna, vel effectus, qui rationis vsum ostendunt. Vnde nec propriam locutionem habent, nec liberbertatem in operando: sed naturali instinctu ducuntur. Et ideo, qui vnus speciei sunt, eodem ferè modo operantur. Vnde constat, quod licet in aliquibus quædam vestigia, vel apparentia ligna discursus appareant, non in ipsis rationis vsum, sed in autore naturæ summam intelligentiam, & sapientiam ostendunt. Nam opus naturæ est opus intelligentiæ: vt Aristoteles celebrat, & omnes illi effectus, vel ligna non excedunt necessarium modum operandi ex instinctu naturæ. Et eadem ratio licet aliqua bruta sint aliquo modo disciplinabilia, id non excedit gradum sentitium, quia per memoriam, accedente naturali instinctu potest sufficenter fieri. Denique ex contrariâ positione plures alij errores in fide sequuntur. Nam sequitur, vel animas humanas esse mortales, vel animas brutorum etiam esse immortales, & consequenter esse capaces felicitatis, & miseriæ, & boni, & mali, & alia, que circatransmigrationem animarum afferri solent.

Secundum errorem, quod in brutis non sit vera anima sensitiva, nostra etiam ætate aliquid euerunt: arbitrati enim sunt opera sensuum non esse materialia, nec fieri, aut esse subiectum in organo corporeo, sed in ipsamet anima. Vnde colligebant animam sensitivam, vt sic, esse subsistentem, ac proinde spiritualement, & immortalem, & consequenter, etiam esse rationalem. Ne igitur brutis concederet rationalem animam, etiam sensitivam illis negabant. Veruntamen sententia est intolerabilis, & grande paradoxum: & quod ad Theologiam attinet, repugnat Scripturæ dicenti, *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepem domini sui*: & sexcenta similia, quæ referre superfluum est. Quod autem ad Philosophiam pertinet, sententia illa est sensui manifeste contraria. Quia in brutis videmus esse organa sensuum, tam externorum, quæ oculis patent, quam internorum, vt per incisionem, seu anatomiam ostenditur. Illa autem organa non sunt frustra data à natura, sed propter sensuum facultates, & operationes. Item experimur, hæc animalia moueri ab appetitu mediæ cognitione, & in suo motu interdum visu, interdum auditu, aliquando olfactu, vel excitari vel dirigi. Deinde ex multis effectibus cognoscimus habere memoriam, & per eam vel amore, vel amore moueri, vel aliquid de nouo discernere. Vt v. g. viam, vel locum, vel beneficentem, vel dominum, vel sententiam, vel verborum sonum, & quasi sermonem. Denique ferè non minorâ signa sentiendi in his brutis conspiciamus, quam in hominibus infantibus, vel perpetuo amentibus, qui ratione vti non possunt. Est ergo naturaliter evidens in his brutis animam sentientem à rationali separari. Et ratio reddi potest: quia cum sint diuersi ordinis, & gradus sentiendi, fit imperfectior, facili fieri potuit, vt multe rerum species illi attingerent, & ad perfectiorem non transcenderent. Vnde,

Vnde, vt Patres notant, in ipsa rerum creatione hanc differentiam Deus ostendit. Nam animalia bruta generali quodam modo, sicut res cæteras creauit, hominem vero speciali modo, ac honore fabricatus est: & rationalem animam illi inspirauit. Ideoque de illo solo dixit, *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Nec est verum operationem sensus esse immaterialem, aut recipi in sola anima: & non potius in organo corporeo, & quanto. De qua re postea ex professo dicendum est.

Secunda regula est, animam perfectioris gradus semper supponere inferiori, vel inferiores gradus ita vt nec rationalis a sensitiua, nec sensitiua a vegetatiua separetur. Hanc tradit Aristoteles in citatis locis, & est communiter recepta, & per experientiam nota. Nam gradus rationalis animæ in solo homine inuenitur, in quo a gradu animæ sensitiuæ non seperatur, vt est notum experientia. Ergo nunquam separatur rationalis gradus animæ a sensitiua. Dices priorem propositionem exclusiuam solum habere locum in anima, quæ est actus corporis mortalis: in immortalis autem corpore posse inueniri rationalem gradum sine sensitiua. Vnde Arist. quasi hoc præuidens doctrinam hanc ad mortalia viuientia limitauit, indicans, vel in intelligentijs, vel in calis animam rationali sine sensitiua inueniri, vt patet ex lib. 2. de Anima, cap. 2. text. 15. ubi sic dicit, *Sed hæc quidem vis, (id est vegetatiua) a cæteris se iungi, separarique potest, cætera autem in ipsis mortalibus ab ipsa nequeunt separari*. Et clarius cap. 3. text. 32. *Quibus mortalium inest ratio, his sunt continuo, & cætera cuncta*.

Respondemus autem, aliud esse loqui de gradibus propriarum animarum: aliud verò de gradibus viuientium absolute. Hic priori modo loquimur: & sic nulla esse potest rationalis anima, quæ non sit actus corporis sentientis, seu apti ad opera sensuum. Quia non potest talis anima corpori vniri, vt forma, nisi, vt per illud propriam intellectualem cognitionem aliquo modo accipiat: non potest autem corpus intellectuali cognitioni deferuire, nisi medijs sensibus: & ideo non potest esse actus corporis, quod vitam sensibilem non participet: quem discursum habet Diuus Thomas 1. p. q. 51. & alibi, & in lib. 1. de Angelis, cap. 6. illum latius explicuimus. Et ex eodem vltimè concluditur veram animam rationalem semper esse actum corporis natura sua mortalis, quia illud solum capax est organi sensuum, vt infra videbimus. Quapropter de propria anima loquendo, limitatio de corpore mortali non erat necessaria, cum nulla sit vera anima rationalis corporis immortalis: quia nec corpora cælestia sunt verè animata, vt nunc supponimus, nec intelligentiæ immortales habent corpora sibi substantialiter vnita, vt in principio tractatus de Angelis ostensum est: nec anima humana est in aliquo statu actus corporis natura sua immortalis ideoque simpliciter, & sine limitatione verum est, nullam esse rationalem animam re ipsa separabilem a sensitiua, & vegetatiua, nec dari viuens rationale, quod non sit sensitiuum, & vegetabile. Si verò loquamur de viuentibus absolute, vt abstrahunt, a viuentibus simplicibus, vel compositis, seu ab habentibus vitam per animam, vel per suam integram substantiam: sic verum est posse dari viuens intellectuale a sensu, & nutritione, separatum. Et fortasse in hoc sensu Aristoteles limitationem adhibuit, quia huiusmodi viuens non est nisi immortale, vel fortè illam posuit limitationem, vt intelligentias motrices cælorum excluderet: non quia necessaria esset exceptio, cum illæ non sint veræ animæ, nec sint rationales, eo modo quo humanæ animæ, sed quia voluit ab illa disputatione abstrahere, & modum animationis

Franc. Suarez de Anima.

cælorum non examinare, vt supra tactum est.

Et hinc facile ostendi potest alia pars huius regulæ: nimirum, gradum sensitiuum non posse a gradu vegetabili ita in re separari, vt viuens sentiens, & non se nutriendum inueniri possit. Quod etiam tradit Aristoteles in citatis locis, quamquam in priori loco cap. 2. lib. 2. de Ani. videatur eandem limitationem hic adiungere, scilicet, vt de viuentibus mortalibus intelligatur, inueniens, posse esse viuentia, quæ in corporibus immortalibus sentiant, & non nutrantur. Sed alienum planè hoc est a doctrina Philosophi, cum ipse infra ex professo ostendat, non posse organa sensuum esse, nisi in corpore mixto ex elementis, ac subinde natura sua mortali. Illa ergo non est limitatio, sed declaratio, vel potius probatio huius partis. Ideo enim gradus sensitiuus necessariò vegetatiuum supponit, quia non potest inueniri, nisi in corpore corruptibili, vt potè mixto ex elementis, & temperamento primarum qualitarum. Imò necessariò esse debet in corpore, quasi ab intrinseco mortali, quia oportet esse organicum, & partium dissimilariarum, quæ ad sensus recipiendos, & eorum actus exercendos aptæ, ac cum debita varietate dispositæ sint. Ex hac verò partium organicarum compositione intrinseca mortalitas corporis nascitur, & ideo ad conseruandum huiusmodi corpus diuturno tempore nutritio, ac vegetatio necessaria est. Et præterea vis sentiendi per spiritus communicatur, qui spiritus propter suam subtilitatem, & frequentem agitationem facile euanescent, & ideo ad eorum restaurationem virtus nutriens necessaria est. Et ideo animam sensitiuam coniunctam esse vegetanti necessarium est, quia sine illius ministerio, nec conseruari, nec operari in corpore & per corpus potest.

Vnde colligi potest generalis ratio vtriusque regulæ, quoad vtramque partem eius: quoniam inimus gradus comparatur ad medium, & hic ad supremum, tamquam genus ad differentiam altioris ordinis, vel gradus contrahibilis ad contrahentem, & tamquam imperfectum ad perfectum, genus autem inueniri potest sine differentia euante illud ad perfectiorem ordinem: non tamen è contrario: & natura ab imperfectis ad perfectiora sensum progreditur: & ideo inferior gradus separari potest a medio, & medius a supremo: non tamen è contrario. Nec in his assertionibus difficultas alicuius momenti occurrit.

CAPVT VI.

Distinguantur tres animæ realiter, vel essentialiter.

Tertio loco tractare, ac explicare promissimus in c. 4. num. 3. quanta sit distinctio inter hæc membra, & simul de reali, ac essentiali distinctione questionem proponimus: quia vnus cognitio ab altera pendet. Ad vtramque verò exponendum varios sensus illorum trium membrorum, & plures comparationes, quæ inter illas animas fieri possunt, distinguere oportet. Possunt enim conferri, vel prout in subiectis distinctis, & diuersorum graduum inueniuntur: vel prout in eodem composito, seu viuente vniuntur. Vt, v. g. si comparemus animam arboris, equi, & hominis, vel in eodem homine animam, quæ est principium vegetandi, sentiendi, & ratiocinandi: vel in equo animam nutrientem, & sentientem. Veruntamen prior sensus nullam habet questionem. Nam per se notum est tres animas in eo sensu acceptas esse realiter, & substantialiter distinctas, cum componant supposita realiter distincta, & illis distinctos effectus formales conferant, scilicet, esse plantæ, equi,

C 3

6.
Posterior
pars regulæ
ostenditur.

7.
Concluditur
generalis
ratio pro
vtriusque
regula.

8.
Variis sensus
præsentia
questionis
aperiuntur